

NARODOWY BANK POLSKI
GENERALNY INSPEKTORAT NADZORU BANKOWEGO

FATF ♦ GAFI

Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy

CZTERDZIEŚCI ZALECEŃ

Warszawa, sierpień 2003 roku

Żadna część niniejszego tłumaczenia nie może zostać powielona w jakiegokolwiek formie, czy to poprzez druk, kserokopię, mikrofilm lub w inny sposób, dla celów komercyjnych, bez pisemnej zgody Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego.

Narodowy Bank Polski wyraża podziękowanie dla Financial Action Task Force (FATF ♦ GAFI) za wyrażenie zgody na tłumaczenie na język polski „Czterdziestu Zaleceń”.

The National Bank of Poland kindly extends its gratitude to the Financial Action Task Force (FATF ♦ GAFI) for the kind permission to publish in Polish „The Forty Recommendations”.

Uwaga wydawcy:

Tłumaczenie ma charakter roboczy. Staraliśmy się dołożyć wszelkich starań w celu zagwarantowania wierności oryginalnemu tekstowi w języku angielskim. W przypadku zaistnienia wątpliwości interpretacyjnych niniejszego tekstu, wersją rozstrzygającą jest tekst oryginału angielskiego.

NARODOWY BANK POLSKI
GENERALNY INSPEKTORAT NADZORU BANKOWEGO

FATF ♦ GAFI

Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy

CZTERDZIEŚCI ZALECEŃ

Warszawa, sierpień 2003 roku

FATF / GAFI
Financial Action Task Force
on Money Laundering

Groupe d'action financière
sur le blanchiment de capitaux

(Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy)

CZTERDZIEŚCI ZALECEŃ

20 czerwca 2003 roku

Wszystkie prawa zastrzeżone. Wnioski w sprawie zezwolenia na reprodukcję całości lub części niniejszej publikacji należy składać na następujący adres: Sekretariat FATF, OECD, 2 rue André Pascal 75775 Paris Cedex 16, Francja

CZTERDZIEŚCI ZALECEŃ

Wprowadzenie

Metody i techniki stosowane przy praniu brudnych pieniędzy zmieniają się wraz ze zmianami w sposobach ich zwalczania. W ostatnich latach FATF¹ zaobserwowała coraz bardziej wyrafinowane kombinacje różnych technik, jak choćby coraz częstsze wykorzystywanie osób prawnych w celu ukrycia rzeczywistych właścicieli lub osób kontrolujących środki pochodzące z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz wzmożony udział profesjonalnych doradców finansowych i prawnych w procederze prania pieniędzy pochodzących z działalności przestępczej. Czynniki te, w połączeniu z doświadczeniem zdobytym w trakcie realizacji projektu identyfikacji „Państw i terytoriów nie współpracujących” oraz licznymi inicjatywami o charakterze krajowym i międzynarodowym doprowadziły do podjęcia przez FATF decyzji o konieczności dokonania przeglądu ogłoszonych wcześniej „Czterdziestu Zaleceń” i stworzeniu na ich podstawie nowego, wyczerpującego programu przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu. FATF wzywa obecnie wszystkie państwa do podjęcia niezbędnych kroków w celu dostosowania ich własnych systemów zwalczania prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu do nowych „Czterdziestu Zaleceń” oraz zadbania o skuteczne ich wdrożenie.

Ponowna analiza „Czterdziestu Zaleceń” była przedsięwzięciem zakrojonym na szeroką skalę. Brały w niej udział państwa i organizacje należące i nie należące do FATF, obserwatorzy, sektor finansowy i inne sektory, których problem ten dotyka bezpośrednio oraz inne zainteresowane strony. Prowadzone konsultacje stały się niezwykle cennym źródłem uwag i informacji, które zostały uwzględnione przy ponownym formułowaniu Zaleceń.

---

¹ FATF (Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy) jest organem międzyrządowym, wyznaczającym standardy oraz opracowującym i promującym działania służące zwalczaniu prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu. Organ ten liczy obecnie 33 członków: 31 państw i rządów oraz 2 organizacje międzynarodowe, a także ponad 20 obserwatorów: pięć organów regionalnych o charakterze zbliżonym do FATF i ponad 15 organizacji i organów międzynarodowych.

Nowa wersja „Czterdziestu Zaleceń” odnosi się już nie tylko do prania brudnych pieniędzy, ale także do finansowania terroryzmu i, w połączeniu z „Ośmioma Zaleceniami Specjalnymi dot. Finansowania Terroryzmu”, stanowi poszerzony, spójny i wyczerpujący program działań skierowanych przeciwko praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. FATF zdaje sobie sprawę, że systemy finansowe i prawne poszczególnych państw różnią się między sobą i dlatego niemożliwe jest podejmowanie przez nie identycznych środków na drodze do wspólnego celu, zwłaszcza w kwestiach szczegółowych. Zalecenia wyznaczają minimalne normy, jakie powinny być spełnione przy podejmowaniu przez poszczególne państwa konkretnych działań, stosownie do okoliczności i w zgodzie z obowiązującym w danym państwie prawem. Zalecenia dotyczą wszelkich niezbędnych środków, jakimi powinny dysponować poszczególne państwa w zakresie systemu prawa karnego i systemu nadzoru; środków prewencyjnych, jakie powinny podejmować instytucje finansowe, określone podmioty gospodarcze i grupy zawodowe; jak również współpracy międzynarodowej.

Pierwotna wersja „Czterdziestu Zaleceń” FATF powstała w 1990 r. jako inicjatywa mająca na celu zwalczanie wykorzystywania systemu finansowego do prania pieniędzy pochodzących z handlu narkotykami. W 1996 r. wprowadzono pierwsze zmiany, które odzwierciedlały pojawienie się nowych źródeł prania brudnych pieniędzy. „Czterdzieści Zaleceń” opracowanych w 1996 r. zostało przyjętych przez ponad 130 państw i stanowią międzynarodowy standard w walce z praniem brudnych pieniędzy.

W październiku 2001 r. mandat FATF został poszerzony o kwestię zwalczania finansowania terroryzmu i podjęto bardzo znaczący krok, przyjmując „Ośiem Zaleceń Specjalnych dot. Finansowania Terroryzmu”. Zawierają one zbiór środków mających na celu zwalczanie finansowania aktów i organizacji terrorystycznych i stanowią uzupełnienie „Czterdziestu Zaleceń”².

Pełną listę członków FAFT znaleźć można na stronie internetowej: <http://www.fatf-gafi.org/Members.en.htm>

² „Czterdzieści Zaleceń” oraz „Ośiem Zaleceń Specjalnych” FATF zostały uznane przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Bank Światowy za międzynarodowe standardy w walce z praniem brudnych pieniędzy i finansowaniem terroryzmu.

Podstawową kwestią w walce z praniem brudnych pieniędzy i finansowaniem terroryzmu jest konieczność wprowadzenia monitorowania i oceny systemów poszczególnych państw pod względem przestrzegania tych międzynarodowych standardów. Wzajemna ocena przeprowadzana przez FATF i jej regionalne odpowiedniki oraz ocena przeprowadzana przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy i Bank Światowy są ważnymi mechanizmami służącymi zagwarantowaniu, że Zalecenia FATF są skutecznie wprowadzane w życie we wszystkich państwach.

CZTERDZIEŚCI ZALECEŃ

A. SYSTEMY PRAWNE

Zakres penalizacji prania brudnych pieniędzy

1. Poszczególne państwa powinny dokonać kryminalizacji prania brudnych pieniędzy w oparciu o Konwencję Organizacji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi z 1998 r. (Konwencja Wiedeńska) oraz Konwencję Organizacji Narodów Zjednoczonych o Zwalczaniu Międzynarodowej Przystępczości Zorganizowanej z 2000 r. (Konwencja z Palermo).

Poszczególne państwa powinny uznać wszystkie poważne przestępstwa za przestępstwa, z których popełnienia mogą pochodzić brudne pieniądze, dbając szczególnie o uwzględnienie w tej kategorii, w jak najszerszym zakresie, przestępstw źródłowych. Przestępstwa źródłowe mogą być zdefiniowane poprzez odniesienie do wszystkich przestępstw; poprzez określenie progu – albo poprzez odniesienie do kategorii przestępstw ciężkich albo do kary pozbawienia wolności, jaką zagrożone są przestępstwa źródłowe (podejście progowe); poprzez ustalenie listy przestępstw źródłowych lub poprzez wykorzystanie elementów obu metod.

Jeśli dane państwo stosuje podejście progowe, do przestępstw źródłowych powinny zostać zaliczone przynajmniej wszystkie przestępstwa uznawane zgodnie z prawem tego państwa za przestępstwa ciężkie lub też przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica jest wyższa niż jeden rok. W państwach, których systemy prawne wskazują dolną granicę zagrożenia, do przestępstw źródłowych powinny zostać zaliczone przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności, których dolna granica jest wyższa niż sześć miesięcy.

Bez względu na to, które podejście zostanie przyjęte w danym państwie, każde państwo w każdej z wydzielonej kategorii przestępstw³ powinno uwzględnić przynajmniej kilka typów przestępstw.

Przestępstwa źródłowe związane z praniem brudnych pieniędzy powinny obejmować także czyny popełniane w innym państwie, w którym stanowią one przestępstwo i które stanowiłyby przestępstwo źródłowe, gdyby zostały popełnione w kraju. Poszczególne państwa mogą przyjąć, że jedynym warunkiem uznania przestępstwa za źródłowe jest fakt, że gdyby zostało ono popełnione w kraju, stanowiłoby ono takie przestępstwo .

Poszczególne państwa mogą przyjąć, że o przestępstwo prania brudnych pieniędzy nie można oskarżyć osób, które popełniły przestępstwo źródłowe, jeśli tak stanowią fundamentalne zasady prawa krajowego.

2. Poszczególne państwa powinny zadbać o to, by:
  - a) w sprawach o pranie brudnych pieniędzy, gdzie konieczne jest udowodnienie działania świadomego i umyślnego, zachowane zostały standardy określone w Konwencjach z Wiednia i z Palermo, w tym standard mówiący, iż umyślność działania stanowiąca znamiona przestępstwa, o którym mowa, może zostać ustalona tylko na podstawie obiektywnych okoliczności faktycznych.
  - b) Odpowiedzialność karna, a jeżeli nie jest to możliwe, odpowiedzialność cywilna lub administracyjna powinny dotyczyć osób prawnych. Nie powinna jednak wykluczać możliwości prowadzenia równoległego postępowania karnego, cywilnego lub administracyjnego w odniesieniu do osób prawnych w państwach, w których pociągnięcie do takiej odpowiedzialności jest możliwe. Osoby prawne powinny podlegać skutecznym, adekwatnym i odstrasającym karom. Stosowanie

---

³ Definicja "wydzielonych kategorii przestępstw" znajduje się w Glosariuszu.

środków prawnych, o których mowa powyżej, nie powinno ograniczać odpowiedzialności karnej osób fizycznych.

Środki tymczasowe i konfiskata

3. Poszczególne państwa powinny przyjąć środki prawne zgodne ze wskazanymi w Konwencjach z Wiednia i Palermo, by umożliwić uprawnionym organom konfiskatę narzędzi i dochodów lub mienia pochodzących z procederu prania brudnych pieniędzy lub przestępstw źródłowych lub majątku o podobnej wartości, bez uszczerbku dla praw stron trzecich działających w dobrej wierze.

Środki te powinny dawać prawo do: (a) identyfikacji, poszukiwań i oszacowania mienia, podlegającego konfiskacie; (b) podejmowania tymczasowych środków zabezpieczających w postaci zamrożenia lub zajęcia mienia, aby zapobiec wszelkim transakcjom, transferom lub rozporządzaniu mieniem; (c) podejmowania kroków, które udaremnią działania mające na celu uniemożliwienie przejęcia przez państwo majątku, który może stać się przedmiotem konfiskaty; (d) podejmowania wszelkich działań w ramach postępowania wyjaśniającego.

Poszczególne państwa mogą rozważyć wprowadzenie środków umożliwiających konfiskatę takich dochodów lub narzędzi przed wydaniem wyroku w procesie karnym, lub nakładających na oskarżonego obowiązek udowodnienia legalności pochodzenia majątku, który może być przedmiotem konfiskaty, w zakresie w jakim pozwala na to prawo krajowe.

B. ŚRODKI, KTÓRE POWINNY PODJĄĆ INSTYTUCJE FINANSOWE ORAZ NIEFINANSOWE PODMIOTY GOSPODARCZE I GRUPY ZAWODOWE W CELU PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU BRUDNYCH PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU.

4. Poszczególne państwa powinny zadbać o to, by zasady tajemnicy zawodowej stosowane w instytucjach finansowych nie utrudniały wprowadzania Zaleceń FATF.

Zachowanie należytej staranności w relacjach z klientami i przechowywanie dokumentacji .

- 5.* Instytucje finansowe nie powinny prowadzić rachunków anonimowych ani rachunków dla osób, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie, że posługują się one fikcyjnymi nazwiskami.

Instytucje finansowe powinny zachować należyłą staranność w stosunku do klientów poprzez podejmowanie działań w celu identyfikacji i weryfikacji ich tożsamości , gdy:

- nawiązują z nimi stosunki biznesowe;
- przeprowadzają transakcje okazjonalne: (i) których wartość przekracza określoną wartość progową; (ii) w przypadku przekazów elektronicznych - gdy zachodzą okoliczności opisane w „Uwagach Interpretacyjnych” do Zalecenia Specjalnego VII;
- zachodzi podejrzenie prania brudnych pieniędzy lub finansowania terroryzmu; lub
- dana instytucja finansowa ma wątpliwości, co do prawdziwości uzyskanych danych osobowych klienta.

---

* Przy Zaleceniach oznaczonych gwiazdką (*) należy posługiwać się „Uwagami Interpretacyjnymi”

Działania, jakie należy podejmować w ramach procedur zachowania należytej staranności (ZNS) w odniesieniu do klientów, to:

- a) Identyfikacja klienta i weryfikacja jego tożsamości na podstawie wiarygodnych, pochodzących z niezależnych źródeł, dokumentów, danych lub informacji.⁴
- b) Identyfikacja rzeczywistego beneficjenta oraz podjęcie odpowiednich działań w celu zweryfikowania jego tożsamości tak, aby dana instytucja finansowa miała pewność co do jego tożsamości. W przypadku osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej instytucje finansowe powinny podjąć działania umożliwiające im poznanie struktury własnościowej i struktury zarządu klienta.
- c) Pozyskiwanie informacji dotyczących charakteru i przedmiotu prowadzonych interesów.
- d) Przestrzeganie procedur zachowania należytej staranności przez cały okres prowadzenia przedsięwzięć klienta oraz ścisłej kontroli transakcji przeprowadzanych w tym czasie przez klienta, by zapewnić, że przeprowadzane transakcje są zgodne z wiedzą posiadaną przez określoną instytucję finansową na temat danego klienta, charakteru prowadzonych przez niego interesów i poziomu ryzyka oraz, jeśli zachodzi taka potrzeba, źródła pochodzenia środków.

Instytucje finansowe powinny podejmować wszystkie działania w ramach ZNS opisane powyżej w punktach od (a) do (d), mogą jednak same określić zakres ich stosowania w oparciu o ocenę ryzyka, w zależności od rodzaju klienta i prowadzonych przez niego interesów lub przeprowadzanych transakcji. Podjęte środki powinny być zgodne ze wskazówkami wydanymi przez uprawnione organy. W przypadku transakcji lub interesów o podwyższonym

---

⁴ Wiarygodne i pochodzące z niezależnych źródeł dokumenty, dane i informacje zwane będą dalej "danymi identyfikacyjnymi".

ryzyku, instytucje finansowe powinny stosować procedury zachowania należytej staranności ze szczególną dokładnością. W pewnych okolicznościach, gdy ryzyko jest mniejsze, poszczególne państwa mogą zezwolić instytucjom finansowym na ograniczenie lub uproszczenie procedur zachowania należytej staranności.

Instytucje finansowe powinny przeprowadzić weryfikację tożsamości klienta i rzeczywistego beneficjenta przed lub w trakcie prowadzenia z nimi interesów lub, w przypadku klientów przypadkowych, przed lub w trakcie przeprowadzania pojedynczej transakcji. Poszczególne państwa mogą zezwolić instytucjom finansowym na zakończenie weryfikacji w możliwie najkrótszym czasie po nawiązaniu stosunków biznesowych, jeżeli ryzyko prania brudnych pieniędzy jest pod należytą kontrolą i gdy niewskazane jest zakłócanie normalnego przebiegu operacji.

Jeśli dana instytucja finansowa nie jest w stanie postępować zgodnie z podpunktami (a) do (c), nie powinna zawierać umowy rachunku bankowego ani podejmować przedsięwzięć gospodarczych i transakcji danego klienta. Jeżeli doszło już do zawarcia umowy lub prowadzenia przedsięwzięcia, powinna doprowadzić do ich zakończenia i rozważyć możliwość sporządzenia raportu o podejrzanej transakcji przeprowadzanej przez tego klienta.

Wymagania te powinny odnosić się do wszystkich nowych klientów. Instytucje finansowe powinny jednak zadbać także o to, by obsługa dotychczasowych klientów po uwzględnieniu generowanego poziomu ryzyka, odbywała się zgodnie z Zaleceniami oraz by w stosownych momentach przestrzegane były procedury zachowania należytej staranności w stosunku do klientów, z którymi instytucje te łączą stosunki gospodarcze.

- 6.* W stosunku do osób pełniących funkcje publiczne, instytucje finansowe, oprócz procedur zachowania należytej staranności, powinny także:

- a) Stosować odpowiednie instrumenty zarządzania ryzykiem by móc określić, czy dany klient jest osobą pełniącą ważne funkcje publiczne.
  - b) Uzyskać zgodę przełożonych wyższego szczebla na prowadzenie przedsięwzięć gospodarczych z takim klientem.
  - c) Podjąć odpowiednie kroki w celu ustalenia źródła pochodzenia posiadanych przez tę osobę środków i funduszy.
  - d) Prowadzić ciągłą, wzmożoną kontrolę prowadzonych przez nich przedsięwzięć gospodarczych.
7. W zakresie międzynarodowej bankowości korespondencyjnej i temu podobnych działań, poza przestrzeganiem procedur zachowania należytej staranności, instytucje finansowe powinny:
- a) Zebrać wystarczające informacje na temat korespondenta, by w pełni zrozumieć charakter interesów przez niego prowadzonych i by, w oparciu o powszechnie dostępne informacje, ustalić jego wiarygodność i jakość sprawowanego nadzoru instytucjonalnego, łącznie z kwestią, czy w przeszłości był on przedmiotem dochodzenia lub działań kontrolnych związanych z podejrzeniem o pranie brudnych pieniędzy lub finansowanie terroryzmu.
  - b) Ocenić system kontroli wymierzonej przeciwko praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu stosowany przez korespondenta.
  - c) Uzyskać zgodę zwierzchników najwyższego szczebla przed ustanowieniem nowej relacji korespondencyjnej.
  - d) Sporządzić dokumenty określające zakres odpowiedzialności każdej instytucji.

- e) W odniesieniu do kont przejściowych upewnić się, że korespondent przeprowadził weryfikację tożsamości i podjął odpowiednie działania w ramach procedur zachowania należytej staranności w stosunku do klientów mających bezpośredni dostęp do rachunków bankowych korespondenta, oraz, że ma on możliwość udostępnienia na życzenie korespondenta stosownych danych identyfikacyjnych klienta.
8. Instytucje finansowe powinny zwracać szczególną uwagę na zagrożenie procederem prania brudnych pieniędzy powstałe w związku z rozwojem lub pojawianiem się nowych technologii, które przyczyniają się do anonimowości i w związku z tym, w razie potrzeby, podejmować środki w celu zapobiegania wykorzystywaniu nowych technologii do prania brudnych pieniędzy. W szczególności instytucje finansowe powinny wprowadzić specjalne zasady postępowania i procedury, które mogą zostać wykorzystane w przypadku specyficznego rodzaju ryzyka, jakie stwarzają operacje i transakcje finansowe przeprowadzane bez fizycznego udziału klientów.
- 9.* Poszczególne państwa mogą zezwolić instytucjom finansowym na korzystanie z usług pośredników lub innych osób trzecich przy realizowaniu zadań (a) – (c) w ramach ZNS lub przy prowadzeniu interesów, pod warunkiem, że spełnione zostaną poniższe kryteria. W sytuacjach, gdy dopuszczona jest taka współpraca, ostateczna odpowiedzialność za identyfikację i weryfikację tożsamości klienta spoczywa na instytucjach finansowych, które zdecydowały się tego rodzaju współpracę.

Kryteria, które należy spełnić:

- a) Instytucja finansowa, która decyduje się na współpracę z osobami trzecimi powinna jak najszybciej uzyskać niezbędne informacje dotyczące zadań (a) – (c) w ramach ZNS. Instytucje finansowe powinny podjąć stosowne kroki by upewnić się, że kopie danych identyfikacyjnych i inne stosowne dokumenty wymagane procedurami

ZNS zostaną na ich życzenie bezzwłocznie udostępnione przez osoby trzecie, z którymi współpracują.

- b) Dana instytucja finansowa powinna upewnić się, że osoby trzecie, z którymi współpracuje, znajdują się pod stosownym nadzorem i kontrolą oraz dysponują środkami umożliwiającymi im spełnienie wymogów w ramach stosowania procedur ZNS, zgodnie z Zaleceniami 5 i 10.

- 10.* Instytucje finansowe powinny przez co najmniej 5 lat przechowywać wszelkie niezbędne dokumenty księgowe dotyczące transakcji krajowych i międzynarodowych, aby zapewnić sobie możliwość sprawnego reagowania w razie, gdy uprawnione organy zwrócą się do nich o udzielenie im określonych informacji. Przechowywane dokumenty księgowe powinny umożliwić odtworzenie indywidualnych transakcji (zwłaszcza kwot i walut, w jakich transakcje były przeprowadzane) i, w razie konieczności, stanowić dowód popełnienia przestępstwa.

Instytucje finansowe powinny, przez co najmniej 5 lat od zakończenia prowadzenia interesów, przechowywać dane identyfikacyjne uzyskane od klientów poprzez procedury zachowania należytej staranności (np. kopie lub odpisy dokumentów takich jak paszport, dowód osobisty, prawo jazdy itp.), dokumentację dotyczącą prowadzonych rachunków oraz korespondencję służbową.

Dane identyfikacyjne i dane o transakcjach powinny być udostępniane uprawnionym organom krajowym posiadającym odpowiednie upoważnienia.

- 11.* Instytucje finansowe powinny zwracać szczególną uwagę na transakcje złożone lub opiewające na wyjątkowo duże kwoty oraz na wszelkie nietypowe sposoby przeprowadzania transakcji, których ekonomiczne lub prawne uzasadnienie wydaje się wątpliwe. Tło i cel takich transakcji powinny zostać zbadane w takim stopniu, w jakim jest to możliwe, a wnioski spisane i udostępnione na życzenie uprawnionych organów i audytorów.

- 12.* Wymogi dotyczące przestrzegania procedur zachowania należytej staranności i przechowywania dokumentów księgowych, o których mowa w Zaleceniach 5, 6 oraz od 8 do 11 dotyczą także wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, w następujących przypadkach:
- a) Kasyna – gdy wartość transakcji zawieranych przez klientów jest równa lub wyższa od określonej wartości progowej.
  - b) Pośrednicy w obrocie nieruchomościami – gdy w imieniu swojego klienta uczestniczą w transakcjach kupna lub sprzedaży nieruchomości.
  - c) Osoby zajmujące się handlem metalami szlachetnymi lub kamieniami szlachetnymi – gdy zawierają z klientem transakcję gotówkową o wartości równej lub przewyższającej wartość progową.
  - d) Prawnicy, notariusze, księgowi oraz radcowie prawni – gdy przygotowują lub przeprowadzają dla swojego klienta transakcje, polegające na:
    - zakupie i sprzedaży nieruchomości;
    - zarządzaniu pieniędzmi, akcjami lub innymi aktywami klienta;
    - zarządzaniu rachunkami bankowymi, oszczędnościowymi lub papierów wartościowych klienta;
    - gromadzeniu środków na tworzenie, prowadzenie lub zarządzanie firmami;
    - tworzeniu, prowadzeniu lub zarządzaniu osobami prawnymi lub jednostkami organizacyjnymi nie posiadającymi osobowości prawnej oraz kupowaniu i zbywaniu podmiotów gospodarczych.
  - e) Firmy świadczące usługi dla spółek i trustów – gdy przygotowują lub przeprowadzają dla klienta transakcje polegające na działaniach wymienionych w Glosariuszu.

Powiadamianie o podejrzanych transakcjach i przestrzeganie zasad

- 13.* Jeśli jakaś instytucja finansowa podejrzewa lub ma wystarczające powody, by podejrzewać, że środki pochodzą z działalności przestępczej lub mają związek z finansowaniem terroryzmu, powinna mieć prawny obowiązek niezwłocznego powiadomienia o swoich podejrzaniach jednostki wywiadu finansowego.
- 14.* Instytucje finansowe, ich kierownictwo oraz pracownicy powinni podlegać:
- a) Ochronie przepisami prawnymi przed odpowiedzialnością karną i cywilną za złamanie tajemnicy bankowej, do której zachowania zobowiązani są na podstawie umowy lub jakichkolwiek innych przepisów prawnych, organizacyjnych czy administracyjnych w przypadku, gdy w dobrej wierze zawiadomią jednostkę wywiadu finansowego, nawet wtedy, gdy nie mieli pewności, jaki czyn przestępczy mógł mieć miejsce i bez względu na to, czy w ogóle zaistniał.
  - b) Prawnemu obowiązkowi polegającemu na zakazie ujawniania faktu przekazania jednostce wywiadu finansowego raportu o podejrzanej transakcji (ROPT) lub podobnych informacji.
- 15.* Instytucje finansowe powinny stworzyć programy przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu. Programy takie powinny zawierać:
- a) opis wewnętrznych zasad postępowania, procedur i systemu kontroli, w tym procedury nadzoru nad stosowaniem się do zasad oraz stosowne procedury weryfikacyjne w stosunku do nowo zatrudnianych pracowników.
  - b) zasady kształcenia ustawicznego pracowników.

- c) system kontroli wewnętrznej sprawdzający skuteczność jego funkcjonowania.
- 16.* Wymagania zawarte w Zaleceniach od 13 do 15 oraz w Zaleceniu 21 dotyczą także wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, z poniższymi zastrzeżeniami:
- a) Prawnicy, notariusze, księgowi oraz radcowie prawni powinni mieć obowiązek powiadamiania o podejrzanych transakcjach, gdy, w imieniu klienta, biorą udział w transakcjach finansowych związanych z działaniami, o jakich mowa w Zaleceniu 12 (d). Poszczególne państwa zachęca się do rozszerzenia obowiązku powiadamiania na wszystkie rodzaje działalności księgowych, w tym także na badanie ksiąg (audyt).
  - b) Osoby zajmujące się handlem metalami szlachetnymi lub kamieniami szlachetnymi powinny być zobowiązane do zgłaszania podejrzanych transakcji, gdy przeprowadzają z klientem transakcję gotówkową o wartości równej lub przewyższającej obowiązującą wartość progową.
  - c) Firmy świadczące usługi dla spółek i trustów powinny być zobowiązane do zgłaszania podejrzanych transakcji, gdy biorą udział w transakcjach, które wiążą się z podejmowaniem działań wymienionych w Zaleceniu 12 (e).

Prawnicy, notariusze, księgowi oraz niezależni radcowie prawni i zwolnieni są z obowiązku zgłaszania podejrzanych transakcji, jeżeli informacje na ten temat uzyskali w okolicznościach, w których obejmuje ich tajemnica służbowa lub jeśli chronieni są immunitetem.

Inne środki przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

17. Prawo każdego z państw powinno uwzględniać możliwość stosowania skutecznych, adekwatnych i odstraszających kar, przewidzianych w ramach postępowania karnego, cywilnego lub administracyjnego, w stosunku do osób prawnych lub fizycznych, o których mowa w niniejszych Zaleceniach, a które

nie stosują się do wymagań dotyczących przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

18. Poszczególne państwa nie powinny dopuszczać do tworzenia „banków fikcyjnych” ani tolerować ich działalności na swoim terytorium. Instytucje finansowe nie powinny przystępować do transakcji w ramach bankowości korespondencyjnej z „bankami fikcyjnymi” lub, gdy takie działania już zaistniały, powinny dążyć do ich przerwania. Instytucje finansowe powinny zadbać, by nie podejmować tego typu współpracy, gdy korespondentem jest zagraniczna instytucja finansowa, która dopuszcza wykorzystywanie swoich rachunków przez „banki fikcyjne”.

- 19.* Poszczególne państwa powinny rozważyć konieczność:
  - a) Podjęcia realnych działań w celu wykrywania i monitorowania transgranicznego fizycznego przepływu walut i innych zbywalnych papierów na okaziciela, z zastrzeżeniem, iż dostęp do tych informacji winien być reglamentowany, a swoboda przepływu kapitałów nie zostanie ograniczona.

  - b) Opracowania systemu przepływu informacji, który będzie można skutecznie stosować w praktyce, w ramach którego banki i inne instytucje finansowe oraz pośrednicy będą informować, o wszystkich krajowych i międzynarodowych transakcjach walutowych o wartości przewyższającej określoną kwotę, odpowiednią instytucję w swoim kraju, posiadającą komputerową bazę danych, która może zostać udostępniona uprawnionym organom zajmującym się przypadkami prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu, przy zachowaniu szczególnych zasad bezpieczeństwa, w celu zagwarantowania, że informacje te zostaną wykorzystane zgodnie z prawem.

20. Poszczególne państwa powinny rozważyć wprowadzenie w życie Zaleceń FATF także w sektorach i grupach zawodowych, które nie znalazły się liście

wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych a które, ze względu na charakter prowadzonej działalności, mogą być wykorzystywane do prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Poszczególne państwa powinny dbać o rozwój nowoczesnych bezpiecznych technik zarządzania środkami pieniężnymi, mniej narażonych na możliwość prania brudnych pieniędzy.

Środki jakie należy przedsięwziąć w odniesieniu do państw, które nie stosują się do Zaleceń FATF lub czynią to w stopniu niewystarczającym.

21. Instytucje finansowe powinny przywiązywać szczególną uwagę do przedsięwzięć i transakcji prowadzonych z osobami, a także firmami i instytucjami finansowymi pochodzącymi z państw, które nie stosują się do Zaleceń FATF lub czynią to w stopniu niewystarczającym. W każdym przypadku, gdy dana transakcja wydaje się ekonomicznie lub prawnie nieuzasadniona, jej tło i cel powinny zostać zbadane w stopniu, w jakim jest to możliwe, wnioski z takiej kontroli spisane i w razie potrzeby udostępnione uprawnionym organom. Gdy dane państwo nadal nie stosuje się do Zaleceń FATF lub czyni to w stopniu niewystarczającym, poszczególne państwa powinny mieć możliwość podjęcia odpowiednich środków zaradczych.
22. Instytucje finansowe powinny zadbać o to, by zasady, o których mowa powyżej, odnoszące się do instytucji finansowych, były stosowane także w ich zagranicznych oddziałach i filiach, w których posiadają udziały większościowe, w stopniu, w jakim dopuszcza to tamtejsze prawo, szczególnie jeśli placówki te znajdują się w państwach, które nie stosują się do Zaleceń FATF lub czynią to w stopniu niewystarczającym. Jeżeli prawo danego państwa nie zezwala na stosowanie tych zasad, uprawnione organy w państwie, w którym mieści się główna siedziba danej instytucji, powinny zostać poinformowane przez tę instytucję, że nie są w stanie wdrożyć Zaleceń FATF.

Przepisy i nadzór

- 23.* Poszczególne państwa powinny zadbać, by instytucje finansowe podlegały stosownym przepisom wykonawczym i kontrolnym i by skutecznie wdrażały Zalecenia FATF. Uprawnione organy powinny zastosować konieczne środki prawne i organizacyjne, by uniemożliwić przestępcom lub ich wspólnikom posiadanie lub występowanie w roli rzeczywistego beneficjenta znacznego lub kontrolnego pakietu akcji instytucji finansowych, i aby uniemożliwić im pełnienie funkcji kierowniczych w tych instytucjach.

W przypadku instytucji finansowych, które mają obowiązek stosować się do Zasad Podstawowych (Core Principles), procedury organizacyjne i kontrolne stosowane zwyczajowo, a które mogą być pomocne w walce z praniem brudnych pieniędzy, powinny być w takim samym stopniu stosowane w celu przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Pozostałe instytucje finansowe powinny mieć obowiązek uzyskania specjalnej licencji lub powinny być rejestrowane, podlegać stosownym przepisom i szczególnemu nadzorowi i kontroli pod kątem prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu, ze względu na szczególnie wysokie zagrożenie takim procederem istniejące w tym sektorze. Należy wprowadzić przynajmniej licencjonowanie lub rejestrację firm świadczących usługi w zakresie transferu środków pieniężnych lub wartości majątkowych lub w zakresie wymiany pieniędzy lub walut, które podlegać będą skrupulatnej kontroli gwarantującej przestrzeganie przez te instytucje zasad obowiązujących w danym państwie w zakresie zwalczania prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu.

24. Wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe powinny podlegać przepisom organizacyjnym i kontrolnym, opisanym poniżej:
- a) Kasyna powinny obowiązywać wszechstronne i rygorystycznie przestrzegane przepisy organizacyjne i kontrolne gwarantujące skuteczną implementację środków koniecznych do przeciwdziałania

praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Minimalne kroki, jakie należy podjąć w tym sektorze:

- licencjonowanie kasyn;
- zastosowanie przez uprawnione organy środków prawnych i kontrolnych, które uniemożliwią przestępcom i ich wspólnikom posiadanie lub występowanie w roli rzeczywistego beneficjenta znacznego lub kontrolnego pakietu akcji kasyna, pełnienia przez nich funkcji kierowniczych lub prowadzenia kasyna;
- zapewnienie przez uprawnione organy skutecznej kontroli nad kasynami pod względem przestrzegania przez nie zaleceń dotyczących zwalczania prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu.

b) Poszczególne państwa powinny zadbać, by pozostałe kategorie wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych podlegały skutecznemu systemowi kontroli i nadzoru w celu zapewnienia przestrzegania przez nie zasad dotyczących zwalczania prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu. Działanie te powinny być uzależnione od stopnia ryzyka. Mogą one być prowadzone przez organy państwowe lub przez odpowiednią instytucję niezależną, pod warunkiem, że jest ona w stanie zapewnić, że jej członkowie będą się wywiązywać z obowiązku działania na rzecz zwalczania prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu.

25.* Uprawnione organy powinny opracować wytyczne i zapewnić stałą pomoc i współpracę instytucjom finansowym i wyznaczonym niefinansowym podmiotom gospodarczym i grupom zawodowym przy wdrażaniu krajowych programów zwalczania prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu. Szczególną uwagę należy zwrócić na kwestię wykrywania i powiadamiania o podejrzanych transakcjach.

C. ŚRODKI INSTYTUCJONALNE I INNE, KONIECZNE W SYSTEMACH ZWALCZANIA PRANIA BRUDNYCH PIENIĘDZY I FINANSOWANIA TERRORYZMU.

Uprawnione organy - ich uprawnienia i dostępne środki.

- 26.* Każde z państw powinno powołać jednostkę wywiadu finansowego, która pełnić będzie rolę krajowego centrum gromadzenia (i jeśli zezwala na to prawo – występującego o dostarczenie), analiz i rozpowszechniania raportów o podejrzanych transakcjach (ROPT) oraz innych informacji na temat potencjalnych przypadków prania brudnych pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Jednostka taka powinna mieć bezpośredni lub pośredni regularny dostęp do informacji finansowych, administracyjnych i z zakresu egzekwowania prawa, które są jej niezbędne do prawidłowego prowadzenia swoich działań, w tym do analizowania ROPT.
- 27.* Poszczególne państwa powinny zadbać, by do zakresu odpowiedzialności uprawnionych organów ścigania należało także prowadzenie dochodzeń w sprawach o pranie brudnych pieniędzy i finansowanie terroryzmu. Zachęca się poszczególne państwa do wspierania i rozwijania, w takim stopniu, w jakim jest to możliwe, specjalnych technik śledczych dla potrzeb dochodzeń w sprawach o pranie brudnych pieniędzy i finansowanie terroryzmu, takich jak zakup kontrolowany, prowokacja i inne tego typu działania. Poszczególne państwa zachęca się także do stosowania innych skutecznych mechanizmów, jak wykorzystywanie stałych lub tymczasowych grup zadaniowych, wyspecjalizowanych w dochodzeniach dotyczących przestępstw gospodarczych oraz prowadzenie dochodzeń we współpracy z odpowiednimi uprawnionymi organami w innych państwach.
28. Przy prowadzeniu dochodzeń w sprawach o pranie brudnych pieniędzy i o związane z tym procederem przestępstwa źródłowe, uprawnione organy powinny mieć dostęp do dokumentów i informacji, które mogłyby wykorzystać w toku prowadzonych czynności dochodzeniowo-śledczych i sądowych oraz

- przy innych, związanych z tym działaniach. Organy te powinny mieć, między innymi, prawo do stosowania środków przymusu w celu uzyskania dokumentacji księgowej znajdującej się w posiadaniu instytucji finansowych lub osób, prawo do przeszukania osób i lokali oraz prawo do zajmowania i gromadzenia dowodów.
29. Osoby odpowiedzialne za nadzór powinny posiadać stosowne uprawnienia umożliwiające im monitorowanie przestrzegania przez instytucje finansowe zasad służących zwalczaniu prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu, w tym – prawo do przeprowadzania inspekcji. Osoby te powinny być także upoważnione do wymagania od instytucji finansowych przedstawienia wszelkich informacji, które mogą mieć znaczenie dla monitorowania przestrzegania zasad oraz do stosowania odpowiednich sankcji administracyjnych w przypadku ich nieprzestrzegania.
30. Poszczególne państwa powinny zapewnić uprawnionym organom zaangażowanym w zwalczanie prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu, odpowiednie środki finansowe i techniczne, a także odpowiedni personel. Poszczególne państwa powinny opracować taki system doboru kadr w tych organach, by zapewnić wysoki poziom współpracy i wzajemnej lojalności w zespole.
31. Poszczególne państwa powinny zadbać, by osoby odpowiedzialne za politykę, jednostki wywiadu finansowego, organy ścigania i organy nadzorujące dysponowały odpowiednimi procedurami umożliwiającymi im współpracę oraz, gdy istnieje taka potrzeba, koordynację działań prowadzonych na terenie kraju, w zakresie usprawniania i wprowadzania nowych działań i zasad postępowania w walce z praniem brudnych pieniędzy i finansowaniem terroryzmu.
32. Poszczególne państwa powinny zadbać o to, by uprawnione organy mogły kontrolować i oceniać skuteczność programów walki z praniem brudnych pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, stosowanych w tych państwach

poprzez prowadzenie wszechstronnych statystyk dotyczących kwestii istotnych dla skuteczności i wydajności tych programów. Statystyki te powinny dotyczyć otrzymanych i rozpowszechnianych raportów (ROPT); dochodzeń, aktów oskarżenia i wyroków w sprawach o pranie brudnych pieniędzy i finansowanie terroryzmu; zabezpieczonego, zajętego i skonfiskowanego mienia; wzajemnej pomocy prawnej lub innego typu współpracy międzynarodowej.

Przejrzystość osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej

33. Poszczególne państwa powinny podejmować środki w celu przeciwdziałania bezprawnemu wykorzystywaniu osób prawnych w celu ukrycia rzeczywistej tożsamości osób uczestniczących w procederze prania brudnych pieniędzy. Poszczególne państwa powinny zadbać, by w razie potrzeby uprawnione organy mogły szybko otrzymać dokładne i precyzyjne informacje o tym, kto jest prawdziwym beneficjentem i pod czyją kontrolą znajdują się dane osoby prawne. Szczególnie te państwa, w których osoby prawne mogą emitować akcje na okaziciela, powinny podjąć stosowne działania uniemożliwiające wykorzystanie takich akcji do prania brudnych pieniędzy. Państwa te powinny także udowodnić, że podjęte przez nie w tym zakresie działania są skuteczne. Poszczególne państwa mogą też rozważyć podjęcie kroków ułatwiających instytucjom finansowym stosującym się do Zalecenia 5 dostęp do informacji o tym, kto jest rzeczywistym beneficjentem i pod czyją kontrolą znajdują się takie akcje.
34. Poszczególne państwa powinny podjąć środki w celu przeciwdziałania bezprawnemu wykorzystywaniu osób prawnych w celu ukrycia rzeczywistej tożsamości osób uczestniczących w procederze prania brudnych pieniędzy. W szczególności, państwa te powinny zadbać o to, by w razie potrzeby uprawnione organy mogły szybko otrzymać dokładne i precyzyjne informacje na temat bezpośrednio ustanowionych powiernictw, w tym informacje na temat osoby przekazującej majątek, na temat powiernika i beneficjentów. Poszczególne państwa mogą ponadto rozważyć podjęcie kroków

ułatwiających instytucjom finansowym stosującym się do Zalecenia 5 dostęp do informacji o tym, kto jest rzeczywistym beneficjentem i pod czyją kontrolą znajdują się takie powiernictwa.

D. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

35. Poszczególne państwa powinny podjąć natychmiastowe działania, by stać się sygnatariuszem Konwencji Wiedeńskiej, Konwencji z Palermo i Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu finansowania terroryzmu z 1999 r., oraz by jak najszybciej w pełni wprowadzić w życie ich postanowienia. Poszczególne państwa zachęca się także do ratyfikowania i implementacji postanowień innych międzynarodowych konwencji dotyczących tych kwestii, jak Konwencja Rady Europy z 1990 r. o praniu brudnych pieniędzy oraz o ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie środków pochodzących z przestępstw oraz Konwencji Amerykańskiej z 2002 w sprawie zwalczania terroryzmu.

Wzajemna pomoc prawna i ekstradycja

36. Poszczególne państwa powinny szybko, rzeczowo, skutecznie i w najszerszym możliwym zakresie udzielać sobie wzajemnej pomocy prawnej w czynnościach dochodzeniowo-śledczych i sądowych oraz i innych, związanych z nimi działaniach, dotyczących prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu. Szczególnie, państwa te:
- a) nie powinny wprowadzać przepisów zakazujących wzajemnej pomocy prawnej, ani też uzależniać jej udzielenia od spełnienia nieuzasadnionych lub przesadnych warunków;
  - b) powinny zapewnić przejrzyste i skuteczne procedury działania w przypadku zwrócenia się danego państwa o udzielenie wzajemnej pomocy prawnej;
  - c) nie powinny uchylać się od udzielenia wzajemnej pomocy prawnej jedynie ze względu na fakt, że dane przestępstwo ma znamiona przestępstwa karalnego na podstawie przepisów podatkowych;

- d) nie powinny uchylać się od udzielenia wzajemnej pomocy prawnej, powołując się na przepisy prawne nakładające na instytucje finansowe obowiązek zachowania tajemnicy służbowej lub poufności.

Poszczególne państwa powinny zadbać, by uprawnione organy mogły korzystać z kompetencji, których przyznania wymaga Zalecenie 28, także w ramach wzajemnej pomocy prawnej oraz, jeśli jest to zgodne z prawem wewnętrznym, także w przypadku bezpośredniego zwrócenia się zagranicznych organów sądowniczych lub organów ścigania do ich odpowiedników w tym państwie.

W celu uniknięcia konfliktu kompetencji sądów, należy zastanowić się nad stworzeniem i stosowaniem mechanizmów wyboru najkorzystniejszego, z punktu widzenia wymiaru sprawiedliwości, miejsca do przeprowadzania czynności procesowych przeciwko danemu oskarżonemu, w stosunku do którego prowadzone jest postępowanie wyjaśniające w kilku państwach.

37. Poszczególne państwa powinny, w najszerszym możliwym zakresie, korzystać ze wzajemnej pomocy prawnej, bez uszczerbku dla zasady unikania podwójnej karalności.

Gdy zastosowanie zasad wzajemnej pomocy prawnej lub ekstradycja wymagają uznania podwójnej karalności, warunek ten powinien zostać uznany za spełniony bez względu na to, czy w obu państwach dane przestępstwo należy do tej samej kategorii przestępstw oraz czy w obu państwach jest ono definiowane w taki sam sposób, pod warunkiem, że w obu tych państwach czyn taki stanowi przestępstwo.

- 38.* Należy stworzyć specjalne organy szybkiego reagowania w przypadku, gdy obce państwo zwraca się z prośbą o identyfikację, zabezpieczenie, zajęcie lub konfiskatę narzędzi i dochodów lub mienia pochodzących z prania brudnych pieniędzy; dochodów lub mienia uzyskanych wskutek popełnienia przestępstwa źródłowego; narzędzi wykorzystanych lub tych, które miały być

wykorzystane do jego popełnienia; lub też innego majątku o podobnej wartości. Powinny także istnieć instrumenty koordynujące przejęcie lub konfiskatę środków, w przypadku gdy zachodzi możliwość podziału skonfiskowanych aktywów.

39. Poszczególne państwa powinny uznać pranie brudnych pieniędzy za przestępstwo, w przypadku którego przeprowadzana jest ekstradycja. Każde państwo powinno dokonać ekstradycji swoich obywateli lub, jeśli dane państwo odmawia ekstradycji, powołując się na zasadę ochrony własnych obywateli, państwo to, na prośbę państwa wnioskującego o ekstradycję, powinno niezwłocznie przekazać sprawę swoim uprawnionym organom w celu ścigania i oskarżenia osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa, o którym mowa we wniosku o ekstradycję. Organy te powinny podejmować decyzje i prowadzić postępowania w sposób, w jaki czynią to w przypadku każdego ciężkiego przestępstwa, zgodnie z obowiązującym prawem krajowym. Państwa zaangażowane w daną sprawę powinny współpracować, zwłaszcza w kwestiach proceduralnych i dowodowych, by zapewnić skuteczność takiego postępowania.

Stosownie do przepisów prawnych obowiązujących w danym państwie, może ono rozważyć uproszczenie procedury ekstradycyjnej, dopuszczając bezpośrednio przekazywanie wniosku o ekstradycję między odpowiednimi ministerstwami; dokonując ekstradycji jedynie na podstawie gwarancji, że dojdzie do aresztowania lub skazania; lub / i wprowadzając uproszczoną procedurę przy ekstradycji osób, które zrzekają się przeprowadzenia w stosunku do nich normalnego postępowania ekstradycyjnego.

Inne formy współpracy:

- 40.* Poszczególne państwa powinny zapewnić uprawnionym organom najszerszy możliwy zakres współpracy międzynarodowej z ich zagranicznymi odpowiednikami. Pomiędzy odpowiednimi organami w poszczególnych państwach powinny istnieć przejrzyste i proste procedury ułatwiające szybką i

rzeczową, dobrowolną lub na żądanie, wymianę informacji dotyczących prania brudnych pieniędzy lub związanych z tym procederem przestępstw źródłowych. Wymiana taka powinna się odbywać bez żadnych przesadnych ograniczeń. W szczególności:

- a) Uprawnione organy nie powinny uchylać się od wzajemnej pomocy prawnej, powołując się jedynie na fakt, że dana sprawa nosi znamiona przestępstwa karalnego na podstawie przepisów podatkowych.
- b) Poszczególne państwa nie powinny powoływać się na przepisy prawa, nakazujące instytucjom finansowych zachowanie tajemnicy służbowej lub bankowej, jako podstawy do odmowy współpracy.
- c) Uprawnione organy powinny mieć prawo zbierania informacji, oraz tam, gdzie jest to możliwe, przeprowadzania dochodzeń, w imieniu swoich zagranicznych odpowiedników.

W sytuacji, gdy uprawnione organy danego państwa zwracają się z prośbą o udzielenie informacji do innego państwa, w którym organy będące odpowiednikiem organów państwa wnioskującego nie mają prawa pozyskać takich informacji, państwa takie zachęca się do umożliwienia szybkiej i rzeczowej wymiany informacji pomiędzy organami, które nie są wzajemnymi odpowiednikami. Współpraca z organami w obcym państwie, które nie są odpowiednikami, może być prowadzona bezpośrednio lub pośrednio. Gdy istnieją wątpliwości, co do wyboru drogi postępowania, uprawnione organy powinny najpierw skonsultować się ze swoimi odpowiednikami za granicą.

Poszczególne państwa powinny opracować system kontroli i nadzoru, by zapewnić zgodne z prawem wykorzystanie wymienianych przez uprawnione organy informacji, w sposób zgodny z obowiązującymi ich zasadami ochrony prywatności i ochrony danych osobowych.

GLOSARIUSZ

W niniejszych Zaleceniach użyto następujących skrótów i odniesień:

„Rzeczywisty beneficjent” - osoba (lub osoby) fizyczna, która jest rzeczywistym właścicielem lub która sprawuje rzeczywistą kontrolę nad klientem i / lub osobą, w której imieniu przeprowadzana jest transakcja. Należą do nich także osoby, sprawujące skuteczną kontrolę nad osobami prawnymi i jednostkami nie posiadającymi osobowości prawnej.

„Zasady Podstawowe” oznaczają zasady zawarte w następujących dokumentach: „Zasady Podstawowe Efektywnego Nadzoru Bankowego” wydane przez Komitet Bazylejski ds. Nadzoru Bankowego; „Cele i zasady regulacji obrotu papierami wartościowymi” wydane przez Międzynarodową Organizację Komisji Papierów Wartościowych (IOSCO) oraz „Zasady nadzoru nad ubezpieczeniami” wydane przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Nadzorów Ubezpieczeniowych”.

„Wydzielone kategorie przestępstw” obejmują:

- członkostwo w zorganizowanej grupie przestępczej i wymuszanie;
- terroryzm, w tym także jego finansowanie;
- handel żywym towarem i nielegalny przewóz emigrantów;
- wykorzystywanie seksualne, w tym wykorzystywanie seksualne dzieci;
- nielegalny handel narkotykami i substancjami psychotropowymi;
- nielegalny handel bronią;
- nielegalny handel towarami kradzionymi (paserstwo) oraz innymi;
- korupcja i przekupstwo;
- oszustwa;
- fałszowanie pieniędzy;
- fałszowanie towarów markowych i piractwo (naruszanie praw autorskich i znaków towarowych);
- przestępstwa dotyczące ochrony środowiska;

- morderstwa i ciężki uszczerbek na zdrowiu;
- porwanie, bezprawne przetrzymywanie i branie zakładników;
- napad i kradzież;
- przemyt;
- rozbój;
- fałszerstwo;
- piractwo;
- transakcje nielegalne osób dopuszczonych do informacji poufnych i manipulacje rynkowe.

Przy określaniu zakresu przestępstw uznawanych za przestępstwa źródłowe w przypadku każdej z wymienionych powyżej kategorii, każde państwo ma prawo podjąć samodzielną decyzję, zgodnie z prawem krajowym, na jakiej podstawie i w oparciu o jakie aspekty danego przestępstwa zakwalifikuje je do grupy przestępstw ciężkich.

„Wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe”:

- a) kasyna (w tym także kasyna internetowe);
- b) pośrednicy w obrocie nieruchomościami;
- c) osoby zajmujące się obrotem metalami szlachetnymi;
- d) osoby zajmujące się obrotem kamieniami szlachetnymi;
- e) prawnicy, notariusze, księgowi oraz radcowie prawni – chodzi tu o osoby czynnie wykonujące zawód, wspólników i pracowników kancelarii i innych firm świadczących tego typu usługi. Określenie to nie obejmuje przedstawicieli tych zawodów zatrudnionych w innych instytucjach i w agencjach rządowych, w których mogą obowiązywać inne procedury służące zwalczaniu prania brudnych pieniędzy.
- f) firmy świadczące usługi dla spółek i trustów - w odniesieniu do wszystkich osób lub firm, które nie zostały uwzględnione w żadnym innym miejscu w niniejszych Zaleceniach, a które świadczą osobom trzecim następujące usługi:

- występowanie w roli pełnomocnika lub pośrednika osób prawnych przy ich powoływaniu;
- pełnienie funkcji dyrektora lub sekretarza spółki, partnera w spółce lub zajmowanie innego podobnego stanowiska w stosunku do innych osób prawnych (lub angażowanie do tej funkcji osoby trzeciej);
- udostępnianie biura, adresu i lokalu, adresu korespondencyjnego dla celów administracyjnych firmie, spółce lub jakiegokolwiek osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej;
- występowanie w roli powiernika w bezpośrednio ustanowionym powiernictwie (lub angażowanie do tej funkcji osoby trzeciej);
- występowanie w roli udziałowca powierniczego na rzecz osób trzecich (lub angażowanie do tej funkcji innej osoby trzeciej);

„Wartość progowa” odnosi się do kwot określonych w „Uwagach interpretacyjnych”.

„Instytucja finansowa” oznacza osoby lub podmioty, których działalność wiąże się z podejmowaniem co najmniej jednego z wymienionych poniżej rodzajów działań w imieniu klienta:

1. Przyjmowanie depozytów i innych środków pod tytułem zwrotnym od osób.⁵
2. Udzielanie kredytów.⁶
3. Leasing.⁷
4. Transfer środków pieniężnych i wartości majątkowych.⁸

---

⁵ Dotyczy to także banków prywatnych.

⁶ Dotyczy to między innymi: kredytów konsumenckich, hipotecznych, faktoringu z regresem lub bez, oraz finansowania transakcji handlowych (w tym forfaiting).

⁷ Nie dotyczy konsumenckich umów leasingowych.

⁸ Odnosi się to do działań finansowych, zarówno w sektorze formalnym jak i nieformalnym, np. działania związane z alternatywnymi formami przekazywania środków. Patrz: „Uwagi Interpretacyjne” do Zalecenia VI. Nie odnosi się to do osób fizycznych lub prawnych, które dostarczają instytucjom finansowym jedynie systemy komunikacyjne lub inne systemy wspomagające przekazywanie środków – patrz: „Uwagi Interpretacyjne” do Zalecenia VII.

5. Emitowanie i zarządzanie środkami płatniczymi (np. karty kredytowe i debetowe, czeki, czeki podróżne, przekazy bankowe, czeki bankierskie, pieniądź elektroniczny).
6. Gwarancje i zobowiązanie finansowe.
7. Obrót na rynkach:
  - (a) rynkowych instrumentów pieniężnych (czeki, weksle, certyfikaty depozytowe, instrumenty pochodne, itp.);
  - (b) wymiany walut obcych;
  - (c) wymiany, stóp procentowych i instrumentów indeksowych;
  - (d) zbywalnych papierów wartościowych;
  - (e) kontraktów terminowych na dostawy towarów.
8. Udział w emisjach akcji oraz świadczenie usług finansowych związanych z taką emisją.
9. Indywidualne i zbiorowe zarządzanie portfelem.
10. Przechowywanie i dysponowanie gotówką lub płynnymi walorami w imieniu osób trzecich.
11. Inne sposoby inwestowania, dysponowania lub zarządzania funduszami lub środkami pieniężnymi w imieniu osób trzecich.
12. Poręczanie i zawieranie umów o ubezpieczenie na życie i innych umów ubezpieczeniowych związanych z inwestowaniem środków.⁹
13. Wymiana waluty krajowej i obcej.

Gdy dana operacja finansowa przeprowadzana jest przez osobę lub podmiot rzadko lub w bardzo ograniczonym zakresie (z punktu widzenia kryteriów ilościowych i obiektywnych) tak, że ryzyko uczestniczenia w praniu brudnych pieniędzy jest niewielkie, dane państwo może zdecydować o częściowym lub całkowitym uchyleniu obowiązku przestrzegania procedur wymierzonych przeciwko praniu brudnych pieniędzy.

---

⁹ Odnosi się to zarówno do towarzystw jak i pośredników ubezpieczeniowych (agentów i brokerów) .

W precyzyjnie określonych i uzasadnionych wypadkach, gdy istnieją dowody na małe ryzyko prania brudnych pieniędzy, dane państwo może zdecydować o niestosowaniu Czterdziestu Zaleceń w niektórych instytucjach finansowych, wymienionych powyżej.

„Jednostka wywiadu finansowego” - Financial Intelligence Unit (FIU)

„Jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej” - oznacza bezpośrednio ustanowione powiernictwo lub inne tego typu przedsięwzięcia.

„Osoba prawna” – odnosi się do osób prawnych, fundacji, zakładów, spółek, stowarzyszeń i innych tego typu organów, które mogą stać się stałym klientem instytucji finansowych lub posiadać majątek.

Konta przejściowe – konta w systemie bankowości korespondencyjnej wykorzystywane przez osoby trzecie do przeprowadzania transakcji we własnym imieniu.

„Osoba na eksponowanym stanowisku publicznym” – osoby, które pełniły lub pełnią ważne funkcje publiczne w innych państwach, np. prezydent lub premier, emerytowani politycy, emerytowani wyżsi rangą urzędnicy administracji rządowej, wymiaru sprawiedliwości lub byli wysokiej rangi wojskowi, kierownictwo przedsiębiorstw państwowych, ważni przedstawiciele partii politycznych. Prowadzenie interesów z członkami rodziny lub osobami blisko związanymi z osobami na eksponowanych stanowiskach publicznych wiąże się z podobnym ryzykiem dla reputacji jak prowadzenie interesów bezpośrednio z tymi osobami. Definicja ta nie odnosi się do urzędników średniego i niższego szczebla.

„Bank fikcyjny” – oznacza bank zarejestrowany w obrębie jurysdykcji, w której nie posiada on żadnej fizycznej siedziby, ani też nie jest powiązany z działającą legalnie grupą finansową.

„ROPT” - raporty o podejrzanym transakcji.

„Organy nadzorujące”/”Inspektor ds. nadzoru” – oznacza specjalnie wyznaczone uprawnione organy odpowiedzialne za zapewnienie przestrzegania przez instytucje finansowe wymogów mających na celu przeciwdziałanie praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

„Zalecenia FATF” – odnoszą się do niniejszych zaleceń oraz do Szczególnych Zaleceń FAFT w sprawie finansowania terroryzmu.

ZAŁĄCZNIK

UWAGI INTERPRETACYJNE DO CZTERDZIEŚCI ZALECEŃ

UWAGI INTERPRETACYJNE

Ogólne

1. Odniesienia czynione w niniejszym dokumencie do „państw” powinny być rozumiane jako odnoszące się również do „terytoriów” i „jurysdykcji”.
2. Zalecenia od 5 do 16 oraz 21 i 22 zalecają instytucjom finansowym oraz wyznaczonym niefinansowym podmiotom gospodarczym i grupom zawodowym podejmowanie określonych działań. Zobowiązują one poszczególne państwa do podjęcia działań, które nałożą na instytucje finansowe oraz wyznaczone niefinansowe podmioty gospodarcze i grupy zawodowe obowiązek przestrzegania wszystkich Zaleceń. Podstawowe obowiązki wynikające z Zaleceń 5, 10 i 13 powinny zostać ujęte w formie przepisów prawnych lub rozporządzeń, natomiast kwestie bardziej szczegółowe niniejszych Zaleceń oraz wynikające z nich obowiązki, mogą albo zostać ujęte w formie przepisów prawnych bądź rozporządzeń albo zostać wprowadzone w życie w inny sposób przez uprawnione do tego organy.
3. Ilekroć mowa jest o tym, że instytucja finansowa uznaje za wystarczające określone działania, instytucja ta musi być w stanie uzasadnić słuszność przyjętego stanowiska przed uprawnionymi organami.
4. By wypełnić Zalecenia od 12 do 16, poszczególne państwa nie muszą wydawać szczegółowych przepisów prawnych bądź rozporządzeń dotyczących wyłącznie prawników, notariuszy, księgowych i pozostałych wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, pod warunkiem, że działalność tych podmiotów i grup zawodowych regulowana jest odrębnymi przepisami bądź zarządzeniami.

5. Uwagi Interpretacyjne odnoszące się do instytucji finansowych dotyczą także wyznaczonych niefinansowych podmiotów gospodarczych i grup zawodowych, tam, gdzie ma to zastosowanie.

Zalecenia 5, 12 i 16

Określone wartości progowe transakcji (w myśl Zalecenia 5 i 12):

- Instytucje finansowe (klienci jednorazowi w myśl Zalecenia 5) – 15 000 USD/ €.
- Kasyna, w tym kasyna internetowe (w myśl Zalecenia 12) – 3000 USD / €.
- Pośrednicy w obrocie szlachetnymi metalami lub kamieniami przy zawieraniu transakcji gotówkowych (w myśl Zaleceń 12 i 16) – 15 000 USD / €.

Do transakcji finansowych, do których odnoszą się powyższe wartości progowe, zalicza się także sytuacje, gdy transakcja przeprowadzona jest jednorazowo lub gdy mamy do czynienia z kilkoma operacjami, których okoliczności wskazują, że mogą one być ze sobą powiązane.

Zalecenie 5

Zachowanie należytej staranności przy kontrolowaniu klientów i ostrzeganie

1. Jeśli podczas zawierania lub trwania transakcji ze stałym klientem lub podczas przeprowadzania transakcji jednorazowej dana instytucja finansowa podejrzewa, że transakcja ta może służyć praniu brudnych pieniędzy bądź finansowaniu terroryzmu, instytucja ta powinna:
  - a) Przeprowadzić normalne procedury identyfikacji i weryfikacji tożsamości klienta oraz rzeczywistego beneficjenta, , bez względu na to, czy jest to klient stały czy jednorazowy oraz bez względu na to, czy dana transakcja jest wyłączona z danej procedury lub nie podlega zasadzie wartości progowej, która w innym razie powinna zostać zastosowana.

- b) Sporządzić ROPT dla jednostki wywiadu finansowego, zgodnie z Zaleceniem 13
2. Zalecenie 14 zabrania instytucjom finansowym, ich dyrektorom, urzędnikom i pracownikom niższych szczebli, ujawniania informacji, że jednostka wywiadu finansowego otrzymała ROPT lub inne podobne informacje. Istnieje tu ryzyko, że klienci mogą być ostrzegani o działaniach przeprowadzanych w ramach procedur zachowania należytej staranności (ZNS) w kontrolowaniu klientów. Świadomość klientów o możliwości sporządzenia ROPT na ich temat lub o możliwości prowadzenia dochodzenia mogłaby w przyszłości znacznie utrudnić lub uniemożliwić działania zmierzające do ujawniania przypadków prania brudnych pieniędzy bądź finansowania terroryzmu.
3. Stąd, jeżeli dana instytucja finansowa nabiera podejrzeń, że transakcja może służyć praniu brudnych pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu, stosując procedury ZNS powinna uwzględnić ryzyko ostrzeżenia klienta. Jeśli instytucja ta uważa, że przeprowadzenie takich procedur wzbudzi nieufność klienta lub potencjalnego klienta, może zdecydować o zaniechaniu tych procedur i sporządzić ROPT. Instytucje finansowe powinny zadbać, by ich pracownicy byli świadomi takich sytuacji i przeprowadzali procedury ZNS w sposób dyskretny.

ZNS w odniesieniu do osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej

4. Przeprowadzając działania (a) i (b) w ramach procedur ZNS w odniesieniu do osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, instytucje finansowe powinny:
  - a) Sprawdzić, czy osoba występująca w imieniu osób trzecich została do tego upoważniona i przeprowadzić jej identyfikację.

- b) Przeprowadzić identyfikację i weryfikację tożsamości klienta – w normalnych warunkach, aby w sposób satysfakcjonujący spełnić te wymagania należy uzyskać wypis z rejestru spółek lub inny dokument potwierdzający status prawny osoby prawnej bądź jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej oraz informacje dotyczące nazwiska klienta, nazwisk powierników, formy prawnej, adresu, nazwisk dyrektorów, przepisów regulujących prawo do zawierania wiążących umów z osobami prawnymi lub jednostkami organizacyjnymi nie posiadającymi osobowości prawnej.

- c) Zidentyfikować rzeczywistego beneficjenta, poznać strukturę własności i kontroli oraz podjąć stosowne kroki by zweryfikować tożsamość osób. W normalnych warunkach, aby w sposób satysfakcjonujący spełnić te wymagania należy ustalić tożsamość osób fizycznych posiadających pakiet kontrolny oraz osób fizycznych zarządzających danym podmiotem prawnym lub jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej. Jeżeli klientem lub właścicielem pakietu kontrolnego jest spółka giełdowa, która ma obowiązek publikowania regularnych raportów ze swojej działalności, nie ma obowiązku ustalania i weryfikowania tożsamości udziałowców tej spółki.

Potrzebne informacje i dane można uzyskać z oficjalnego rejestru, od samego klienta lub z innego wiarygodnego źródła.

Wykorzystywanie danych ustalonych uprzednio, dotyczących tożsamości klienta i jej weryfikacji.

- 5. Procedury ZNS określone w Zaleceniu 5 nie nakładają na instytucje finansowe obowiązku ponownego identyfikowania i weryfikowania tożsamości tego samego klienta, za każdym razem, gdy przeprowadza on jakąś transakcję. Instytucje te mogą wykorzystywać dane o tożsamości klienta pozyskane wcześniej, chyba że zachodzi podejrzenie co do ich prawdziwości. Dana instytucja może nabrać takich podejrzeń na przykład w sytuacji, gdy zachodzi

podejrzeń, że dany klient uczestniczy w procederze prania brudnych pieniędzy lub gdy nastąpiła znacząca zmiana w sposobie korzystania z rachunku danego klienta, niezgodna z charakterem prowadzonej przez niego działalności.

Moment przeprowadzania weryfikacji

6. Przykłady sytuacji, w których dopuszcza się przeprowadzenie weryfikacji po przystąpieniu do transakcji, gdy przerwanie normalnego biegu transakcji jest niepożądane:
  - Operacje przeprowadzane bez osobistego udziału klienta.
  - Operacje dotyczące papierów wartościowych. W sektorze papierów wartościowych od spółek i pośredników wymaga się czasem błyskawicznego działania, co wynika z sytuacji rynkowej w chwili, gdy kontaktuje się z nimi klient, dlatego konieczne może być przeprowadzenie transakcji przed dokonaniem weryfikacji tożsamości klienta.
  - Sektor ubezpieczeń na życie. W tym sektorze poszczególne państwa mogą dopuścić sytuację, gdy ustalenie i weryfikacja tożsamości beneficjenta polisy odbywa się po przystąpieniu do transakcji z właścicielem polisy. Jednak w każdym takim przypadku identyfikacja i weryfikacja tożsamości musi zostać dokonana przed wypłatą należności z tytułu ubezpieczenia lub zanim beneficjent zechce skorzystać z praw nabytych z tytułu posiadania polisy.
7. Instytucje finansowe muszą także stworzyć procedury zarządzania ryzykiem, uwzględniając warunki, w jakich klient może przeprowadzić transakcję zanim zostanie zweryfikowany. Procedury te powinny obejmować następujące działania: ograniczenie ilości, rodzaju i/lub wartości dozwolonych transakcji oraz monitorowanie dużych i złożonych transakcji przeprowadzanych w sposób wykraczający poza operacje typowe dla danego rodzaju transakcji. Instytucje finansowe powinny zapoznać się z dokumentem Komitetu

Bazylejskiego dotyczącym ZNS¹⁰ (podpunkt 2.2.6), gdzie znaleźć można szczegółowe wskazówki i przykłady na temat zarządzania ryzykiem w transakcjach przeprowadzanych bez osobistego udziału klienta.

Obowiązek identyfikowania istniejących klientów

8. Zasady zawarte w Dokumencie Bazylejskim dotyczącym ZNS w odniesieniu do identyfikacji istniejących klientów powinny służyć za wskazówki w przeprowadzaniu procedur zachowania należytej staranności w kontrolowaniu klientów dla instytucji zajmujących się działalnością bankową oraz innych instytucji finansowych, w zakresie, w jakim ich dotyczą.

Uprozczone lub ograniczone stosowanie procedur ZNS

9. Podstawowa zasada mówi, że każdy klient powinien zostać poddany wszystkim procedurom w ramach ZNS, w tym procedurze identyfikacji rzeczywistego beneficjenta. Jednak w sytuacji, gdy ryzyko prania brudnych pieniędzy czy finansowania terroryzmu jest stosunkowo małe; gdy informacje o tożsamości klienta i rzeczywistego beneficjenta są powszechnie dostępne lub gdy odpowiednia weryfikacja i kontrola przeprowadzana jest przez inne instytucje państwowe, dane państwo może zezwolić instytucjom finansowym by podczas identyfikacji i weryfikacji tożsamości klienta i rzeczywistego beneficjenta stosowały procedury ZNS w uproszczonym lub ograniczonym zakresie.
10. Przykłady klientów, w stosunku do których można stosować uproszczone lub ograniczone procedury ZNS:
  - Instytucje finansowe – jeśli mają obowiązek stosować się do zasad służących przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu

---

¹⁰ Określenie „Dokument Komitetu Bazylejskiego dotyczący ZNS” odnosi się do przeznaczonego dla banków dokumentu: „Zachowanie Należytej Staranności dotyczącej klientów dla banków”, wydane przez Komitet Bazylejski ds. Nadzoru Bankowego w październiku 2001 r.

terroryzmu, zgodnych z Zaleceniami FAFT i podlegają skutecznemu systemowi kontroli w zakresie stosowania tych zasad.

- Spółki giełdowe, które podlegają obowiązkowi regularnego publikowania raportu ze swojej działalności.
- Administracje lub przedsiębiorstwa państwowe.

11. Stosowanie procedur ZNS w uproszczonym lub ograniczonym zakresie może dotyczyć także rzeczywistego beneficjenta rachunków połączonych, prowadzonych przez wyznaczone nie-finansowe podmioty gospodarcze lub grupy zawodowe, pod warunkiem, że te podmioty lub grupy zawodowe mają obowiązek stosowania się do zasad służących zwalczaniu prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu, zgodnych z Zaleceniami FATF oraz podlegają skutecznemu systemowi kontroli w zakresie stosowania tych zasad. Banki powinny także zapoznać się z dokumentem Komitetu Bazylejskiego dotyczącym ZNS (podpunkt 2.2.4), gdzie znaleźć można szczegółowe wskazówki na temat sytuacji, gdy instytucje prowadzące rachunki mogą założyć, że ich klient jest profesjonalnym pośrednikiem finansowym, który sam stosuje procedury ZNS w odniesieniu do swoich klientów (czyli rzeczywistych beneficjentów rachunków bankowych). Wskazówki zawarte w Dokumencie Bazylejskim można także wykorzystać w odniesieniu do podobnych rachunków prowadzonych przez inne instytucje finansowe.

12. Uproszczony lub ograniczony zakres stosowania procedur ZNS może być także stosowany w odniesieniu do różnych rodzajów produktów i transakcji, jak na przykład:

- Polisy na życie, gdy składka roczna nie przewyższa 1000 USD / € lub gdy składka jednorazowa nie przewyższa 2500 USD / €.
- Ubezpieczenia w ramach funduszy emerytalnych, jeżeli nie zawierają klauzuli o zrzeczeniu się ubezpieczenia i gdy polisa nie może zostać wykorzystana jako zabezpieczenie.
- Powszechnie towarzystwa emerytalne, fundusze emerytalne i inne systemy emerytalne, które zapewniają świadczenia emerytalne dla pracowników,

gdzie składkę odlicza się od wynagrodzenia i których regulamin nie dopuszcza przeniesienia odsetek.

13. Poszczególne państwa mogą zdecydować, czy instytucje finansowe mogą stosować procedury ZNS w uproszczonym lub ograniczonym zakresie jedynie w odniesieniu do klientów podlegających ich jurysdykcji, czy też państwa te dopuszczają stosowanie uproszczonych zasad w stosunku do klientów podlegających jurysdykcji innego państwa, co do którego te pierwsze uznają, że przestrzega ono Zaleceń FATF.

Nie wolno stosować uproszczonych procedur ZNS gdy zachodzi podejrzenie o pranie brudnych pieniędzy bądź finansowanie terroryzmu lub dany przypadek z jakichś względów wiąże się z podwyższonym ryzykiem.

Zalecenie 6

Poszczególne państwa zachęca się do rozszerzenia zakresu stosowania Zalecenia 6 na osoby fizyczne pełniące ważne funkcje publiczne w ich kraju.

Zalecenie 9

Zalecenie to nie odnosi się do sytuacji, gdy pomiędzy instytucjami, czy podmiotami istnieją zależności wynikające ze zlecenia wykonania usług lub gdy są one powiązane na zasadzie agencji.

Zalecenie to nie odnosi się również do relacji, rachunków i transakcji pomiędzy instytucjami finansowymi i ich klientami. Relacji tych dotyczą Zalecenia 5 i 7.

Zalecenia 10 i 11

W odniesieniu do sektora ubezpieczeń, słowo „transakcja” dotyczy samego produktu ubezpieczeniowego, jak również składek i ewentualnych korzyści z tytułu zawarcia ubezpieczenia.

Zalecenie 13

1. Odniesienie do działań przestępczych w Zaleceniu 13 dotyczy:
  - a) wszelkich działań przestępczych, które mogą stanowić przestępstwa źródłowe w związku z procederem prania brudnych pieniędzy w danej jurysdykcji; lub
  - b) przynajmniej do tych przestępstw, które mogą stanowić przestępstwa źródłowe w rozumieniu Zalecenia 1.

Poszczególne państwa zachęca się do przyjęcia opcji (a). Wszelkie podejrzane transakcje, w tym próby przeprowadzenia transakcji, powinny być zgłaszane bez względu na ich wartość.

2. Zgodnie z Zaleceniem 13 podejrzane transakcje powinny być zgłaszane przez instytucje finansowe bez względu na fakt, że mogą one nosić znamiona przestępstw karalnych na podstawie przepisów podatkowych. Poszczególne państwa powinny także uwzględnić fakt, że, by zniechęcić instytucje finansowe do zgłaszania podejrzanych transakcji, osoby zajmujące się praniem brudnych pieniędzy mogą między innymi tłumaczyć się, że ich transakcje podlegają przepisom podatkowym.

Zalecenie 14 (ostrzeżenie)

Działania prawników, notariuszy, księgowych oraz wszelkiego rodzaju radców prawnych i doradców finansowych zmierzające do wyperswadowania klientowi zamiaru popełnienia czynu zabronionego nie są uznawane za ostrzeżenie.

Zalecenie 15

Rodzaj i zakres środków podejmowanych w związku z poszczególnymi wymaganiami zawartymi w Zaleceniach powinien być dostosowany do poziomu ryzyka zaistnienia

procederu prania brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz do wielkości danego podmiotu.

W ramach systemu służącego nadzorowi nad wypełnianiem Zaleceń w instytucjach finansowych na szczeblu zarządzającym powinno zostać stworzone stanowisko inspektora ds. nadzoru nad wypełnianiem Zaleceń.

Zalecenie 16

1. Każda jurysdykcja sama decyduje, jakie kwestie objęte są tajemnicą zawodową. Odnosi się to zwykle do informacji, jakie uzyskują prawnicy, notariusze, radcowie prawni od lub poprzez swoich klientów: (a) w trakcie ustalania stanowiska prawnego swojego klienta, (b) w czasie działań polegających na obronie lub reprezentowaniu swojego klienta w postępowaniu sądowym, administracyjnym, arbitrażowym czy mediacyjnym lub w związku z takim postępowaniem. W przypadku, gdy księgowi i doradcy finansowi także podlegają przepisom o tajemnicy służbowej lub są chronieni immunitetem, oni także zostają zwolnieni z obowiązku zgłaszania podejrzanych transakcji.
2. Poszczególne państwa mogą zezwolić prawnikom, notariuszom, radcom prawnym oraz księgowym i doradcom finansowym na przesyłanie ROPT do odpowiednich niezależnych organizacji, pod warunkiem, że istnieją odpowiednie formy współpracy między tymi organizacjami i jednostką wywiadu finansowego.

Zalecenie 19

1. Aby usprawnić wykrywanie i monitorowanie transakcji gotówkowych, bez uszczerbku dla zasady swobodnego przepływu kapitału, poszczególne państwa mogą rozważyć możliwość wprowadzenia obowiązkowej weryfikacji, monitorowania, zgłaszania lub rejestrowania wszystkich transakcji transgranicznych o wartości przewyższającej wartość progową.

2. Jeżeli dane państwo wykryje nietypowy międzynarodowy transport waluty, instrumentów pieniężnych, metali szlachetnych, klejnotów, itp. powinno zawiadomić Służbę Celną lub inny stosowny organ państwa, z którego pochodzi ładunek lub / i do którego miał dotrzeć oraz podjąć współpracę w celu ustalenia źródła pochodzenia, miejsca przeznaczenia i celu, w jakim wysłano taki ładunek oraz przedsięwziąć stosowne kroki.

Zalecenie 23

Zalecenie 23 nie powinno być interpretowane jako nakładające obowiązek wprowadzenia systemu regularnej kontroli i weryfikacji licencjonowania posiadaczy pakietów kontrolnych instytucji finansowych jedynie w celu przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy. Wymóg ten ma także zwrócić uwagę na konieczność oceny, czy, z punktu widzenia FATF, określone osoby spełniają niezbędne warunki by być udziałowcami posiadającymi pakiety kontrolne instytucji finansowych (banków i w szczególności instytucji nie-bankowych). Dlatego tam, gdzie istnieją procedury weryfikujące kandydatów na takich udziałowców, inspektorzy ds. nadzoru powinni zwrócić szczególną uwagę na ich przydatność dla celów zwalczania procederu prania brudnych pieniędzy.

Zalecenie 25

Jeśli chodzi o wnioski i uwagi, które powinny być zgłaszane, poszczególne państwa powinny posłużyć się Wskazówkami FATF na temat zgłaszania uwag do sprawozdawczych instytucji finansowych i innych organów.

Zalecenie 26

Jeżeli dane państwo powołało jednostkę wywiadu finansowego, powinno ono starać się o przystąpienie do Grupy Egmont. Poszczególne państwa powinny zapoznać się z Głównymi Celami Grupy Egmont i „Zasadami wymiany informacji pomiędzy jednostkami wywiadu finansowego na temat przypadków prania brudnych pieniędzy”. Dokumenty te zawierają istotne wskazówki dotyczące roli i funkcji takich jednostek

oraz mechanizmów wymiany informacji między takimi jednostkami w różnych państwach.

Zalecenie 27

Poszczególne państwa powinny rozważyć podjęcie działań, w tym działań legislacyjnych, na poziomie krajowym, umożliwiających uprawnionym organom przeprowadzającym dochodzenia w sprawach o pranie brudnych pieniędzy opóźnienie lub odstąpienie od aresztowania podejrzanych i / lub zajęcia środków finansowych w celu wykrycia pozostałych osób zamieszanych w ten proceder lub w celu gromadzenia materiału dowodowego. W przeciwnym razie stosowanie metod takich, jak zakup kontrolowany czy prowokacja nie będzie możliwe.

Zalecenie 38

Poszczególne państwa powinny rozważyć:

- a) Stworzenie funduszu ze środków skonfiskowanych w innym państwie, na którym zdeponowane zostaną w całości lub częściowo skonfiskowane środki z przeznaczeniem na ich wykorzystanie na cele związane z egzekucją prawa, ochroną zdrowia, edukacją itp.
- b) Podjęcie takich działań, które umożliwią wspólne korzystanie przez dwa lub więcej państw ze skonfiskowanych środków, zwłaszcza jeśli konfiskaty dokonano dzięki bezpośredniej lub pośredniej współpracy w zakresie działań związanych z wykonaniem prawa.

Zalecenie 40

1. Dla celów niniejszego Zalecenia:

- „Odpowiednik” oznacza organy, które pełnią podobne funkcje i mają podobne kompetencje.

- „Uprawniony organ” oznacza wszelkie organy administracyjne i organy ścigania zaangażowane w walkę z praniem brudnych pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, w tym jednostki wywiadu finansowego i inspektorów ds. nadzoru nad wypełnianiem procedur stosowanych do zwalczania prania brudnych pieniędzy.
2. W zależności od rodzaju uprawnionego organu zaangażowanego w działania oraz charakteru i celu tych działań, wymiana informacji może wymagać wykorzystania różnych kanałów. Przykłady mechanizmów i kanałów wymiany informacji obejmują: dwustronne lub wielostronne porozumienia międzynarodowe, oficjalne dokumenty wyrażające chęć współpracy, wymianę na zasadzie wzajemności lub poprzez odpowiednie organizacje międzynarodowe lub regionalne. Zalecenie to nie odnosi się jednak do współpracy w ramach wzajemnej pomocy prawnej lub ekstradycji.
  3. Odniesienie do pośredniej wymiany informacji z organami obcych państw nie będącymi odpowiednikami w innych państwach dotyczy także sytuacji, gdy żądana informacja przechodzi od organu w obcym państwie poprzez co najmniej jeden organ krajowy lub inne organy zagraniczne zanim trafi do organu, który się o tą informację zwracał. Uprawniony organ, który zwraca się o informacje powinien zawsze w sposób jasny uzasadnić, w jakim celu potrzebuje tej informacji i w czyim imieniu się o nią zwraca.
  4. Jednostki wywiadu finansowego powinny być uprawnione do prowadzenia dochodzenia w imieniu swojego zagranicznego odpowiednika, jeżeli ma to znaczenie dla analizy transakcji finansowych. Dochodzenie takie powinno obejmować przynajmniej:
    - Przeszukiwanie własnych baz danych, które mogą zawierać informacje związane z raportami o podejrzanych transakcjach.

- Przeszukiwanie innych baz danych, do których jednostka taka ma bezpośredni lub pośredni dostęp, w tym baz danych organów ścigania, publicznych baz danych, administracyjnych baz danych oraz baz danych, do których dostęp jest płatny.

Tam, gdzie jednostka wywiadu finansowego ma do tego prawo, powinna ona kontaktować się z innymi uprawnionymi organami i instytucjami finansowymi w celu uzyskania istotnych informacji.